

VEĆU ZA POSTDIPLOMSKE STUDIJE PRAVNOG FAKULTETA UNIVERZITETA UNION U BEOGRADU I SENATU UNIVERZITETA UNION U BEOGRADU

Na predlog Veća za postdiplomske studije Pravnog fakulteta Univerziteta Union, odlukom Senata Univerziteta Union br. A 220-02/16 od 16. 6. 2016. godine, imenovana je Komisija za ocenu i odbranu doktorske disertacije kandidata Denisa Perinčića pod nazivom: „Kršenje prava intelektualne svojine i drugi oblici antikonkurencijskih ponašanja i njihov uticaj na pravo potrošača“ u sastavu: dr Katarina Jovičić, prof. dr Katarina Ivančević i kao mentor prof. dr Katarina Damnjanović, koja, nakon što je istu pregledala, podnosi sledeći:

I Z V E Š T A J

I. Osnovni podaci o disertaciji

Doktorska disertacija „Kršenje prava intelektualne svojine i drugi oblici antikonkurencijskih ponašanja i njihov uticaj na pravo potrošača“ kandidata Denisa Perinčića štampana je u formatu A4, ima 328 strana sa proredom 1,5, od čega 324 strana predstavlja tekst disertacije, sadržaj je predstavljen na četiri strane, a korišćena literatura, uključujući domaće i međunarodne izvore na jedanaest strana strana sa više od 130 bibliografskih jedinica i mnoštvom navoda zakonskih tekstova, međunarodnih konvencija i drugih izvora prava.

Disertacija sadrži pet glava od kojih prva obuhvata uvodna razmatranja; četiri posebne glave o kojima će biti detaljnije reči kasnije u Izveštaju i Zaključak. Tematski posmatrano, može se zaključiti da teza obuhvata nekoliko osnovnih celina i to: pojam, istorijski razvoj i savremene tendencije u pravu intelektualne svojine i njihov uticaj na pravo konkurencije i pravo potrošača; pojam i značaj prava konkurencije uz analizu dve osnovne celine ovog prava – nelojalne konkurencije i antimonopolskog prava, i njegovog presudnog uticaja kako na prava intelektualne

svojine tako i sve više na pravo potrošača kao najmlade grane prava (u poređenju sa prethodno pomenute dve discipline); i najzad, analizu legislative u oblasti potrošačkog prava i njen potencijalni uticaj na adekvatnije sprovođenje kako legislative u oblasti prava intelektualne svojine tako i u oblasti prava konkurencije kao komplementarne oblasti, a sve u cilju poboljšanja zaštite prava potrošača kako konačnih korisnika što kvalitetnijih proizvoda i usluga na tržištu.

II. Prikaz sadržaja disertacije

U **Glavi I**, odnosno uvodu, koji se odnosi na predmet i cilj istraživanja i pregled stanja u relevantnim oblastima autor ukratko iznosi razloge koji su ga naveli da se odluči za izbor teme svoje doktorske disertacije konstatujući da ova tema nije do sada našla svoje adekvatno mesto u domaćim radovima koji su se bavili najrazličitijim aspektima prava intelektualne svojine i prava konkurencije, ali ni u teoretsko-pravnim radovima vezanim za ovaj domen. On u tom smislu ističe da samo sveobuhvatna analiza sve tri oblasti može dovesti do unapređenja funkcionisanja domaćeg tržišta uz značajno poboljšanje položaja potrošača, s obzirom na činjenicu da je oblast potrošačkog prava i najslabije regulisana jer je reč o, barem u našem pravnom sistemu, relativno mladoj pravnoj disciplini. Osim toga, autor se u ovoj glavi bavi i drugim temama, a pre svega nastankom i istorijskim razvojem prava konkurencije i prava intelektualne svojine i njihovim uticajem naprava potrošača, sa osvrtom na ekonomski i pravni aspekt prava konkurencije; nastankom i pojmom globalizacije i uticajem IT tehnologija na razvoj prava konkurencije, pružajući nam time kompletnu sliku postojećeg sistema funkcionisanja svetskog i nacionalnih tržišta roba i usluga, a sve u svetlu pomenute tri pravne discipline i njihove međusobne povezanosti i uslovljenosti.

Glava II teze posvećena je izučavanju prve relevantne oblasti, a to je intelektualna svojina i njenom uticaju na ostale dve oblasti – pravo konkurencije i pravo potrošača.

Na prvom mestu, autor se bavi analizom prava intelektualne svojine kao pravne discipline sastavljene iz dve velike celine – autorskog i srodnih prava i prava industrijske svojine.

Nakon toga, autor prelazi na analizu pojma predmeta i sadržine autorskog prava kao i najznačajnijih međunarodnih i domaćih izvora u ovoj oblasti. Sledeći predmet autorovog

potrošača. Najpre, on definiše pojam nelojalne konkurencije i njene pojavne oblike uz predstavljanje interesantnih primera iz naše svakodnevnice; zatim prelazi na problem definisanja pojma restriktivnih sporazuma i njihovih vrsta; potom se bavi pitanjem zabrane restriktivnih sporazuma i njihovog odnosa sa isključivim pravima intelektualne svojine; nadalje analizira ugovorne odredbe koje ne predstavljaju restriktivni sporazum u pravu industrijske svojine, one koje ne predstavljaju restriktivni sporazum u autorskom i srodnim pravima i najzad, one koje mogu biti izuzete od zabrane. Interesantan je u ovoj glavi teze onaj deo koji se odnosi na primere restriktivnih sporazuma iz prakse Komisije za zaštitu konkurencije, kao i onaj koji se odnosi na praksu EU u pogledu tretiranja restriktivnih sporazuma, upravo zbog ugledanja domaćeg prava na komunitarno što je rezultat sve izvesnijeg budućeg članstva. Sledeća pitanja koja autor obrađuje su dominantni položaj na tržištu (pojam i utvrđivanje relevantnog tržišta, oblici zloupotreba i problem primene propisa na javna preduzeća u domaćem pravu, te rešenja prisutna u pravu EU) i najzad, da bi u potpunosti obradio pravo konkurencije, rešenja usvojena u pogledu načina regulisanja koncentracija privrednih subjekata na tržištu.

Potrošačko pravo predmet je izučavanja autora u **Glavi IV** koje autor započinje analizom postojeće domaće legislative, pre svega u smislu ukazivanja na problem definicije pojma „potrošač“ u domaćem pravu u odnosu na pojam „kupca“, dajući pri tom i svoj kritički stav i predloge za poboljšanje domaćeg zakonodavstva. Pri tom se razmatraju i pitanja koja se odnose na kolektivnu zaštitu prava i interesa potrošača. U daljem izlaganju autor ukazuje na najznačajnije institute zaštite prava potrošača: predugovorno informisanje, garanciju, saobraznost i reklamaciju. Ističući značaj uvođenja odgovornosti trgovaca za saobraznost prodate robe i pruženih usluga za zaštitu potrošača autor obrađuje sporna pitanja ukazujući na slučajeve iz prakse u vezi sa primenom i tumačenjem ovog instituta. Nakon toga, on analizira odnos prava potrošača i prava koje reguliše nelojalnu konkurenciju, ukazujući naročito na dva specifična oblika, a to su obmanjujuća poslovna praksa i nasrtljiva poslovna praksa. Najzad, autor zaključuje ovu glavu analizom odnosa prava potrošača i antimonopolskog prava posebno ukazujući na mogućnost zloupotrebe dominantnog položaja na štetu potrošača kao konačnih korisnika proizvoda i usluga na tržištu.

Svoje istraživanje autor zaokružuje u poslednjoj glavi ovog rada. **Glava V** posvećena je praktičnim problemima odnosno sprovođenju zaštite prava intelektualne svojine i zaštite prava

interesovanja su srodna prava, njihov pojam, najznačajniji međunarodni i domaći izvori i trajanje zaštite. U nastavku, autor naročitu pažnju posvećuje nekim od najznačajnijih pitanja u ovoj oblasti, a to su ograničenja i iscrpljenje autorskog i predmeta srodnih prava kao i povrede autorskog i srodnih prava i načini njihove zaštite, posebno obrađujući i dajući svoje mišljenje o onim najflagrantnijim, a to su plagijat, falsifikat i internet piraterija.

U daljem delu Glave II autor obrađuje drugu veliku celinu u okviru prava intelektualne svojine, a to je pravo industrijske svojine, u kom u posebnim podcelinama govori najpre o patentu (njegovom pojmu, međunarodnim i domaćim pravnim izvorima, uslovima i postupku za priznanje patenta, vrstama, dužini trajanja patentne zaštite, ograničenjima ovog prava te oblicima zloupotrebe prava na patent); zatim o žigu (njegovom pojmu, vrstama, funkciji, relevantnim izvorima, uslovima i postupku za njegovo priznanje, kao i ograničenjima prava na žig uz isticanje sveprisutnog problema krivotvorenja i zloupotrebe žigova u savremenoj trgovini putem tzv. alijuda); potom o oznakama geografskog porekla (pojmu imena porekla i geografskim oznakama, sistemima zaštite i subjektima zaštite ukazujući i na njihovu sve veću ulogu na svetskom i tržištu EU u pogledu pridobijanja poverenja potrošača i povećanja konkurentnosti njihovih nosioca); i najzad, o dizajnu (pojmu, predmetu i uslovima zaštite i o tome koliko spoljni dvodimenzionalni i trodimenzionalni oblik proizvoda sve više utiču na izbor potrošača i koliko su upravo zbog toga sve češće zloupotrebe ovog prava).

Najzad, u ovoj glavi predmet interesovanja autora je i prenos prava intelektualne svojine uz konstataciju da se u savremenim uslovima poslovanja autori i pronalazači kao izvorni nosioci ovih prava sve češće odlučuju da svoja prava prenesu na druga lica. U tom smislu autor najpre analizira ugovor o cesiji, zatim ugovor o licenci kao najčešći ugovor o prenosu prava intelektualne svojine, potom ugovor transferu tehnologije odnosno *know-how*-a (posedovanje pronalazaka ili drugih trgovačkih znanja i iskustava koja se primenjuju u industrijskoj ili zanatskoj proizvodnji i privrednom životu uopšte, koja su prenosiva i tajna, akoja svom vlasniku pružaju faktički monopol na tržištu), te, najzad, franšizing kao jedan od danas najrasprostranjenijih modela poslovanja koji potiče iz američke prakse, a koji uključuje prenos različitih prava intelektualne svojine (npr. patent i žig).

U **Glavi III** ove doktorske teze autor obrađuje jedanaest posebnih pitanja u okviru izučavanja prava konkurencije i njegove povezanosti sa pravom intelektualne svojine i pravom

potrošača. U tom smislu na prvom mestu analizira se sudska zaštita (krivična dela, privredni prestupi i prekršaji), zatim građanskopravna i najzad, upravnopravna sa posebno kritičkim osvrtom na rad Tržišne inspekcije. Autor analizira i predlaže i neka moguća rešenja za efikasniji rad i drugih relevantnih organa, a pre svega Carine, regulatornih tela (Komisije za zaštitu konkurencije, Narodne banke Srbije i RATEL-a) kao i sertifikacionih tela naročito u pogledu primene postupka standardizacije.

U **Zaključku** autor ne daje, kao što je uobičajeno, koncizni prikaz svojih ranijih izlaganja, već se osvrće na suštinske probleme i predlaže konkretna rešenja za prevazilaženje istih.

Nakon što konstatuje da su, iako različite grane prava, pravo intelektualne svojine, pravo konkurencije i pravo potrošača grane prava koje su tesno povezana i uslovljene, ipak postoji razlika u njihovom nastanku koja, uostalom, prati i razvoj civilizacije. Tako se pravo intelektualne svojine pojavljuje kao prva i najstarija grana prava, pravo konkurencije vezuje se za pojavu buržoaskog društva, dok pravo potrošača, iako oni oduvek postoje, predstavlja najmladu granu prava jer je njihov pravni položaj detaljno i posebno regulisan tek u drugoj polovini XX veka. Autor takode ističe da su, tokom razvoja tržišne privrede a naročito globalizacije trgovine, kupci postali slabija ugovorna strana koja često trpi ozbiljne posledice i zbog zloupotrebe prava intelektualne svojine pre svega zbog masovne pojave falsifikovanih proizvoda koji su prisutni čak i u zvaničnim trgovinskim lancima. U tom smislu, autor ističe značaj fer konkurencije kao faktora koji može uticati na to da se potrošači što bolje predugovorno informišu kako bi shodno svojim mogućnostima izabrali po ceni za njih najprihvatljiviji proizvod, koji pri tome ima zagarantovani kvalitet od strane proizvođača.

Istovremeno, autor konstatuje da je, nažalost, na domaćem tržištu konkurencija slabo razvijena, da postoje brojna dominantna preduzeća, kao i javna preduzeća sa monopolističkim položajem koja često ovakav položaj zloupotrebljavaju upravo korišćenjem prava intelektualne svojine na štetu potrošača. Autor to objašnjava dugim prisustvom planske privrede, sankcijama koje je Srbija pretrpela u poslednje dve decenije, ali i globalizacijom svetske privrede i napredovanjem nekih zemalja iz okruženja koje su ranije primljenje u članstvo EU, što je i danas primarni cilj naše zemlje. Kao jedan od velikih problema autor vidi i „sivu ekonomiju“ odnosno tolerantnost države prema nedozvoljenim ponašanjima kako pojedinaca - „tajkuna“ tako i

dominantnih preduzeća, što smatra donekle reliktom prošlosti koji bi se mogao prevazići ukoliko bi korumpiranost i zloupotrebe u svim sistemima sprovođenja prava intelektualne svojine, prava konkurencije i prava potrošača bila sprečena.

Autor naročito ukazuje na činjenicu da su ekonomsko-socijalna prava građana Srbije zagarantovana Ustavom tako da su državni organi dužni da potrošače zaštite naročito od plasiranja krivotvorene i piratske robe i alijuda kao i nesaobrazne robe uz kritiku da određeni nadležni organi kao što su Carina i RTI iz određenih razloga ulazak ovakve robe na naše tržište tolerišu. Kako je, u međuvremenu, Srbija promenila svoj politički kurs i duboko ušla u pregovore o pristupanju članstvu EU nakon zaključenja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, autor ukazuje i na činjenicu da se od 35 poglavlja čak tri poklapaju sa predmetom njegove disertacije i to poglavlje VII koje se odnosi na oblast prava konkurencije, odmah nakon njega i poglavlje VIII koje se tiče prava intelektualne svojine, kao i poglavlje XXVII koje se tiče zaštite potrošača. Autor u tom pogledu ističe da u oblasti prava intelektualne svojine i prava konkurencije ne postoje značajne razlike između domaćeg i komunitarnog prava, ali konstatuje da je oblast zaštite prava potrošača najslabije regulisana. U tom smislu autor daje i konkretne predloge za poboljšanje zakonodavstva u ovoj oblasti naročito u odnosu na standarde usvojene u najrazvijenijim zemljama sveta npr. SAD, Japanu, ali i u EU. Jedan od primera su i njegovi predlozi za redefinisavanje pojma „potrošača“ kao i važno pitanje adekvatnog regulisanja kolektivnih interesa potrošača putem njihove kolektivne zaštite preko organizacija potrošača koje, dosada, nisu zauzele svoje pravo mesto u postojećoj organizaciji kako njihovog, tako i prava intelektualne svojine i prava konkurencije.

Autor ukazuje i na nedostatke upravnog postupka i kaznenopravne politike te daje konkretne predloge za poboljšanje zakonodavstva i u ove dve oblasti, naročito u pogledu reforme i unapređenja rada tri centralna organa – Komisije za zaštitu konkurencije, Uprave carina i Republičke tržišne inspekcije.

Najzad, autor ističe činjenicu da je u svetu uobičajena praksa primena određenih standarda naročito u oblasti prava konkurencije pri čemu ističe standard *Competition Advocacy* koji još nije implementiran u naše pravo, a koji bi bio značajan oblik samoregulacije prilikom dobrovoljne primene prava konkurencije saradnjom Komisije za zaštitu konkurencije i organizacija za zaštitu potrošača sa ciljem primene neprinudnih mera putem podizanja opšte

svesti o prednostima korektog sistema konkurencije na tržištu, bilo da je reč o lojalnoj konkurenciji ili o regulaciji monopolističkih ponašanja.

III. Mišljenje Komisije

Doktorska disertacija mr Denisa Perinčića, „Kršenje prava intelektualne svojine i drugi oblici antikonkurencijskih ponašanja i njihov uticaj na pravo potrošača“ predstavlja celovit naučno-istraživački napor koji je, prema mišljenju članova Komisije, u svemu dao pozitivan rezultat, pogotovo ako se ima u vidu da se pravni aspekti odnosa prava intelektualne svojine, prava konkurencije i prava zaštite potrošača po prvi put jedinstveno obrađuju u domaćoj nauci, da su ovako sveobuhvatni i složeni radovi na ovu temu rekti i u inostranstvu, a kod nas do sada nisu postojali. Zbog specifičnosti sve tri obrađene a međusobno povezane i isprepletane oblasti autor je, da bi na pravi način realizovao ovako ambiciozan projekat, morao da prede izazovan i težak put do ispunjavanja konačnog cilja kojem svaka doktorska teza teži – davanja doprinosa pravnoj nauci.

Autor, prihvatajući multidisciplinarni pristup, uz rizik da se na pojedinim mestima udalji od osnovne teme i prede u sferu s jedne strane ekonomskih, a sa druge strane tehničkih razmatranja, postupno prepoznaje i utvrđuje sve elemente važne za objašnjavanje pravne urednosti ovih domena u Srbiji i u uporednom pravu, te izgrađuje svoje mišljenje o njima, stvarajući tako jednu zaokruženu i koherentnu celinu, bez značajnijih protivurečnosti. Autorov napor naročito je komplikovala činjenica da u oblasti pravnih izvora vezanih za ove oblasti postoji mnoštvo međunarodnih izvora, zakonskih i podzakonskih akata, koje je trebalo na pravi način i sveobuhvatno identifikovati i obraditi. Iako teza obiluje tehničkim i ekonomskim pojmovima i aspektima, autor je uspeo da pronade pravu meru i uspe da pravni aspekti i elementi prevagnu nad ostalima, čime je opravdao i sam izbor teme. To mu je omogućila iliteratura koju je koristio za istraživanje izabраниh tema, što se prepoznaje u citiranim izvorima prava i ostale pravne, ali i druge literature.

Potrebno je istaći da je rad u mnogome rezultat bogatog praktičnog iskustva kandidata u oblasti zaštite prava potrošača, što je, zajedno sa detaljnom analizom rešenja prisutnih u druge

dve relevantne oblasti – pre svega prava konkurencije ali i prava intelektualne svojine, rezultiralo i korisnim predlozima *de lege ferenda* za unapređenje domaćeg zakonodavstva.

Zamerke upućene o ovom radu su pre svega tehničke i stilske prirode, a mogu biti otklonjene ukoliko autor odluči da svoju doktorsku tezu u budućnosti objavi.

IV. Ocena i predlog Komisije

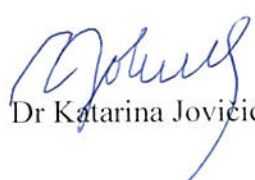
Na osnovu svega izloženog u ovom Izveštaju, Komisija smatra da rad mr Denisa Perinčića pod naslovom „Kršenje prava intelektualne svojine i drugi oblici antikonkurencijskih ponašanja i njihov uticaj na pravo potrošača“ u svemu ispunjava uslove koji se pozakonu i Statutu Fakulteta i Univerziteta Union zahtevaju za izradu doktorske disertacije, da je naučno osnovana i podobna za javnu odbranu, pa predlaže Nastavno-naučnom veću Pravnog fakulteta i Senatu Univerziteta Union da prihvate ovaj pozitivni Izveštaj po kome doktorska disertacija kandidata Denisa Perinčića ispunjava uslove za javnu odbranu i da Senat donese odluku o njenom zakazivanju

U Beogradu, 25. 7. 2016.

Članovi Komisije:

Prof. dr Katarina Ivančević

Prof. dr Katarina Damnjanović

Dr Katarina Jovičić